

1 No'lu Genel Yorum:

TARAF DEVLET RAPORLARI

Üçüncü Oturum (1989)

1. Sözleşmenin 4. Bölümünde bahsi geçen rapor sunma yükümlülükleri, prensip olarak, her bir taraf Devlete, Sözleşme altındaki yükümlülüklerini yerine getirmelerinde yardımcı olmak için; ve ilaveten Komitece desteklenen Konseye, Devletlerin yükümlülüklerine uyup uymadıklarını izleme ve Sözleşmenin hükümleri doğrultusunda ekonomik sosyal ve kültürel hakların gerçekleştirilmesini kolaylaştırma sorumluluklarını yerine getirirken bir temel oluşturmak üzere düzenlenmiştir. Komite, raporlamanın, salt her bir taraf Devletin ilgili uluslararası izleme organına resmi rapor sunma yükümlülüğünü yerine getirmesi için düzenlenmiş bir usul konusu gibi görülmesinin yanlış olduğunu düşünmektedir. Bilakis, Devlet raporlarının hazırlanma ve sunulma süreci, Sözleşmenin lafzı ve ruhuna uygun olarak belirli birtakım hedeflere ulaşmaya yönelik olabilmekte, ve hatta olması gerekmektedir.

2. Sözleşmenin yürürlüğe girmesini takiben iki yıl içerisinde ilgili taraf Devletin sunması gereken başlangıç raporları ile ilgili olan *birinci hedef*, ulusal mevzuat, idari kural ve usuller ve uygulamalar bağlamında, ve Sözleşmeye mümkün olan en fazla uygunluğun sağlanması amacıyla geniş kapsamlı bir gözden geçirme çalışmasının yapılmasını sağlamaktır. Söz konusu gözden geçirme çalışması, örneğin, her bir ilgili ulusal bakanlık ya da Sözleşmenin kapsadığı farklı alanlarla ilgili politika oluşturma ve uygulamalardan sorumlu diğer yetkili mercilerle birlikte gerçekleştirilebilir.

3. *İkinci hedef*, taraf Devletlerin mevcut durumu her bir hak bağlamında ve düzenli olarak izlemesi ve dolayısıyla ülkedeki ya da yargı alanı içerisindeki tüm bireylerin bu çeşitli haklardan ne ölçüde yararlanabildiklerinin ya da yararlanamadıkların farkında olmasını sağlamakla ilgilidir. Komitenin bugüne kadar olan deneyimleri açıkça göstermektedir ki, bu hedefin gerçekleştirilebilmesinde ulusal ölçekte hazırlanmış istatistiksel bilgi ya da oranlar tek başına yeterli olmamakta; daha kötü durumda olan bölge veya alanlara ve de özellikle savunmasız ve dezavantajlı konumda olan grup veya alt-gruplara özel ilgi gösterilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla ekonomik, sosyal ve kültürel hakların gerçekleştirilmesini teşvik etmek yönünde atılacak en önemli adım, ilk olarak mevcut durumun tespiti ve bilgisine sahip olmaktır. Komite, izleme ve bilgi toplama sürecinin potansiyel olarak zaman alan ve masraflı bir süreç olduğunun ve Sözleşmenin 2. Maddesinin 1. paragrafı ile 22. ve 23. Maddelerinde de belirtildiği üzere, bazı taraf Devletlerin ilgili yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlamak için uluslararası yardım ve işbirliğinin gerekli olabileceğinin farkındadır. Böyle bir durum söz konusu olduğunda ve şayet ilgili taraf Devlet, kamu politikalarının kabul edilmiş amaçlarını teşvik etmek için tasarlanmış her türlü sürecin ayrılmaz bir parçası ve Sözleşmenin etkin bir şekilde uygulanabilmesinde vazgeçilmez bir unsur olan izleme sürecini üstlenecek kapasitesi olmadığı sonucuna varmışsa, Komiteye sunacağı raporda bu durumu belirtebilir ve ihtiyaç duyduğu uluslararası yardımın niteliği ve boyutu hakkındaki bilgilere yer verebilir.

4. İzleme süreci mevcut durumun ayrıntılı bir şekilde gözden geçirilmesi için düzenlenmiş bir araç olup bu gözden geçirme çalışmasının temel gayesi, Sözleşme hükümlerini yansıtan önceliklerin belirlenmesi de dahil olmak üzere, açıkça belirtilmiş ve hedefleri dikkatlice seçilmiş politikaların hazırlanması için gerekli zeminin oluşturulmasıdır. Bu bağlamda, raporlama sürecinin *üçüncü hedefi*, Hükümetlerin böylesi bir ilkeli politika oluşturma sürecini fiilen hayata geçirdiklerini gösterilmelerini sağlamaktır. Sözleşme bu yükümlülüğü yalnızca "herkes için ücretsiz ve zorunlu eğitim" ilkesinin herkes için sağlanamadığı durumla ilgili olan 14. Maddede açıkça vurgulamıştır; öte yandan, benzer bir yükümlülük, Sözleşmede yer alan her bir hakkın "giderek artan bir şekilde tam olarak gerçekleştirilmesine ilişkin ayrıntılı bir uygulama planının hazırlanmasına ve benimsenmesine" dair 2. Maddenin 1. paragrafında "gerekli her türlü tedbiri alma" yükümlülüğü ile açıkça ifade bulunmaktadır.

5. Raporlama sürecinin *dördüncü hedefi*, ekonomik, sosyal ve kültürel haklarla ilgili hükümet politikalarının kamusal denetiminin kolaylaştırılması ve toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel alanda faaliyet gösteren çeşitli kesimlerinin ilgili politikaların oluşturulması, uygulanması ve gözden geçirilmesi konusunda teşvik edilmesidir. Komite, bugüne kadar sunulan raporlara ilişkin incelemesinde, birbirinden farklı siyasi ve ekonomik sistemlere sahip taraf Devletlerin bir bölümünün Sözleşmeye göre verdikleri raporların hazırlık sürecine bu gibi hükümet dışı kuruluşların girdi sağlamalarını teşvik ettiklerini memnuniyetle görmüştür. Taraf Devletlerin diğer bir bölümü, yorumların kamusal düzeyde yapılabilmesini sağlamak amacıyla raporların geniş çapta dağıtılmasını sağlamışlardır. Bu şekilde,

raporun hazırlanması ve ulusal düzeyde değerlendirilmesi, uluslararası düzeyde Komite ve rapor sunan Devletin temsilcileri arasında gerçekleşen yapıcı diyalog kadar değerli olabilmektedir.

6. Beşinci hedef, Sözleşme yükümlülüklerinin gerçekleştirilmesi yönünde kaydedilen ilerlemelerin boyutunun bizzat ilgili taraf Devlet ve ayrıca Komite tarafından etkin bir şekilde değerlendirilebilmesi için gerekli zeminin sağlanmasıdır. Bunun için Devletlerin, belirli bir bölgedeki performanslarını değerlendirebilecekleri, kıyaslamayı mümkün kılacak belirli göstergeler veya hedefler belirlemesi yararlı olabilir. Örneğin, bu bağlamda, çocuk ölüm oranlarının aşağıya çekilmesi, çocukların belirli hastalıklara karşı aşılmasının kapsamı, kişi başına alınan günlük kalori miktarı, bir sağlık personeline düşen kişi sayısı, vb. konularla ilgili olarak özel amaçlar belirlenmesinin önemi konusunda genel bir mutabakat söz konusudur. Bu alanların pek çoğu için küresel düzeyde kıyaslamaya yönelik göstergeler sınırlı da olsa, ulusal ya da daha özel düzeydeki göstergeler ilerlemenin düzeyini göstermek açısından son derece önemlidir.

7. Komite, bu bağlamda, Sözleşmenin ilgili hakların "giderek artan bir şekilde tam olarak gerçekleştirilmesi" kavramına özel bir önem atfettiğini belirtmektedir ve bu sebeple, taraf Devletlerden, ilgili hakların etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi ile ilgili olup zaman içerisinde kaydedilen ilerlemeyi gösteren bilgileri raporlarına dahil etmelerini istemektedir. Aynı şekilde, tatmin edici bir durum değerlendirmesi yapılabilmesi için nitel ve nicel verilere yer verilmesi gerektiği açıkça görülmektedir.

8. Altıncı hedef, taraf Devletlerin, tüm ekonomik, sosyal ve kültürel hakların giderek artan bir şekilde tam olarak gerçekleştirilmesine yönelik çabalarında karşılaştıkları sorun ve eksiklikleri daha iyi anlayabilmelerini sağlamaktır. Bu nedenle, taraf Devletlerin hakların bu şekilde gerçekleştirilmesini engelleyen "etmen ve zorluklar" hakkında ayrıntılı bilgi vermesi temel bir önem arz etmektedir. İlgili zorlukların belirlenmesine ve tanımlanmasına ilişkin bu süreç daha uygun politikaların geliştirilebilmesi için gereken çerçevenin oluşmasını da sağlayacaktır.

9. Yedinci hedef, Komiteyi ve genel olarak taraf Devletleri, Devletler arası bilgi alışverişini kolaylaştırmalarını ve Devletlerin karşı karşıya geldikleri ortak sorunları daha iyi biçimde kavramalarını ve Sözleşmede yer alan tüm hakların etkili bir biçimde gerçekleştirilmesini sağlamak yönünde alınabilecek tedbirlere dair daha kapsamlı bir değerlendirme geliştirmelerini mümkün kılmaktır. Sürecin bu kısmı, ayrıca, Komitenin Sözleşmenin 22 ve 23. Maddeleri uyarınca uluslararası topluluğun Devletlere yardım sağlayabileceği en uygun araçları belirlemesine olanak sağlamaktadır. Komitenin bu hedefe verdiği önemin altını çizmek üzere, bu maddelerle ilgili ayrı bir genel yorum dördüncü oturumunda tartışmaya açılacaktır.